

Prečo byť praktizujúcim katolíkom dnes?

Roman Cardal

7. júna 2022 ✚ *Spoločnosť*

Skutočne liberálny pohľad na náboženstvo vo všeobecnosti a na kresťanstvo zvlášť sa vyznačuje nehranou toleranciou. Liberál si myslí, že ak má na to človek osobné dôvody, môže sa oddať akémukoľvek druhu náboženského života, ktorý nepredstavuje hrozbu pre hodnotu slobody druhých ľudí. Tento prístup robí z náboženstva čisto osobnú záležitosť, ktorá spadá do kompetencie privátneho, a teda vonkajšou mocou nevynucovaného rozhodnutia.



Pietro della Vecchia, Sv. Dominik a diabol

zdroj: flickr.com

S tým sa dá určite súhlasiť, ale len do určitej miery. Liberalizmus sa historicky zrodil v *kontexte empirickej a nominalistickej filozofie*. Vychádzal z predpokladu, že ľudská spoločnosť sa skladá z *autonómnych jednotlivcov*, ktorí vstupujú do vzájomných vzťahov *na základe slobodne uzavretej zmluvy*. Súkromie sa tu chápalo ako niečo, čomu sa spoločnosť musí zakaždým podriaďovať. V našom prípade to znamená, že ak väčšina jednotlivcov si nepraje vyznávať nejaké náboženstvo, ich postoj by sa mal primerane odraziť aj v celospoločenskej situácii. Presadzovanie nejakého verejného náboženstva by znamenalo znásilňovanie tých, ktorí ho z toho či onoho dôvodu odmietajú.

Vždy záleží na uhle pohľadu, z ktorého sa na daný problém pozeráme. Keď uvažujeme o náboženstve z perspektívy liberalizmu, empirizmu a nominalizmu, vidíme niečo celkom iné, než keď použijeme optiku *zdanlivo neliberálneho realizmu a metaempirizmu*. Podľa realistického hodnotenia spoločnosť netvorí nezávislí jednotlivci, ktorí svoje vzťahy k druhým budujú ako nadštandard svojho súkromného života. Realizmus učí, že ľudia *majú bytostne niečo spoločné* a že ich vzájomnosť nielenže neoslabuje, ale privádza k naplneniu ich individuálnej nezávislosti. Dobro i zlo v živote človeka sa vďaka jeho prirodzenému napojeniu na druhých šíri sieťou spoločenských vzťahov ako signál vyslaný z hlavného zdroja do vzdialených miest, na ktoré jednotlivá osoba často ani nepomyslí. Keby bolo náboženstvo neutrálna skutočnosť, bolo by možné zaujať k nemu neutrálny postoj. Ak však predstavuje niečo podstatne dobré alebo zlé a ak má prirodzene spoločenský rozmer, *neutrálny postoj k nemu nevyzerá byť možný*.

Dnes sa ozývajú najmä tí, ktorí náboženstvo považujú za niečo zlé a škodlivé, a preto ho chcú vykoreniť z ľudskej spoločnosti. Zástancovia pozitívnej hodnoty náboženstva sa v súčasnosti nachádzajú v defenzíve. Samozrejme, je rozhodujúce, aké náboženstvo máme na mysli. Riešiť túto otázku všeobecne a bez náležitého rozlišovania je neuskutočniteľné. Náboženstvá sú natoľko odlišné, že vyznávači jedného môžu považovať inovercov za zástancov zlých postojov a naopak. Podobné hodnotenie môže urobiť aj nejaký nestranný pozorovateľ. Nám ide prirodzene o náboženstvo, ktoré historicky zohrávalo rozhodujúcu úlohu v našom kultúrnom a civilizačnom okruhu – kresťanstvo, prípadne v konkrétnejšom zmysle katolicizmus.

Ako je to teda s kresťanstvom? Bolo a je pre obyvateľov „kresťanských“ krajín *prospešné*? Bolo a je pre nich v niečom *užitočné*? Každý z nás by na túto otázku odpovedal inak, ale najdôležitejšie je uvedomiť si, že *nie je práve najšťastnejšie položená*. Ako hodnotiace kritérium sa v nej totiž používa *utilitaristický meter*. To však znamená, že na ňu nemožno odpovedať bez toho, aby sme vedeli, čo bolo a je pre človeka užitočné a prospešné alebo neužitočné a neprospešné. Hoci sa to na prvý pohľad nezdá, ide o veľmi zložitý problém, pri riešení ktorého treba brať do úvahy *široký kontext ľudského života*. Nie je napríklad jedno, či sa otázka užitočnosti a neužitočnosti kladie vo vzťahu k osobe žijúcej v mierových podmienkach alebo vo vzťahu k osobe žijúcej uprostred zúriaceho vojnového konfliktu. V čase mieru môže byť užitočné venovať sa určitým činnostiam, ísť na dovolenku, vyhradiť si čas na osviežujúcu zábavu, zatiaľ čo v čase vojny sa tieto aktivity môžu zmeniť na niečo nevýhodné a nežiaduce.

Niektorí by mohli povedať, že našťastie stále žijeme v mieri, a preto by sa kresťanstvo malo posudzovať vo vzťahu k týmto pomeroch. To je však značne povrchný pohľad, pretože kresťanstvo prežívané na tejto našej zemi *je svojou povahou „vojnovým umením“*. Nie náhodou sa pozemská Cirkev označuje ako „*Ecclesia militans*“, teda Cirkev bojujúca. Ako výstižne poznamenal C. S. Lewis: „*Žijeme na území ovládanom vzbúreným Nepriateľom. Kresťanstvo je príbeh o právoplatnom kráľovi, ktorý v prestrojení prenikol na nepriateľské územie a vyzýva nás všetkých, aby sme sa zúčastnili na sabotážnej akcii.*“

Ak je to tak, kresťanstvo nemožno považovať za privátnu záležitosť jednotlivých osôb. Nepriateľ napadol celé ľudstvo naraz a na svoju stranu neustále získava nových spojencov. Kto sa nezapojí do boja proti nemu a jeho silám, riskuje definitívnu stratu vlastného života a predstavuje nemalé nebezpečenstvo aj pre ostatných. Z tohto pohľadu sa kresťanské náboženstvo musí javiť ako niečo dobré, ako *jediná účinná zbraň* proti vražednému pôsobeniu Nepriateľa. Odlišnosť medzi nekatolíckym a katolíckym kresťanstvom spočíva v obsahu zbrojného arzenálu. Katolicizmus disponuje zbraňami *oveľa ťažšieho kalibru*, a preto má väčšiu šancu na úspech pri obrane proti útokom nepriateľa.

Liberálne krédo tento objektívny kontext kresťanstva vôbec neberie do úvahy, pretože všetko vidí len cez prizmu pozemského prospechu jednotlivca. Liberál si nepripúšťa, že okolo nás pôsobia strašné sily, ktoré krúžia a hľadajú, koho by pohltili. Vôbec nikto, ani liberálne zmýšľajúci človek, nie je mimo obklúčenia tých, ktorí usilovne pracujú pre „*klamára a vraha od počiatku*“. Každého z nás majú na muške, každému z nás pripravujú nepredstaviteľne tragický osud. Jediná úniková cesta z tohto obklúčenia vedie k Cirkvi, ktorá nám ukazuje smer evakuácie z územia ovládaného nepriateľom a vybavuje nás prostriedkami na zvládnutie tejto evakuácie.

Diskusia o užitočnosti a neužitočnosti kresťanstva, ak sa vedie v dnešnom liberálnom duchu, sa odvíja mimo hlavného problému, na ktorý sa kresťanstvo snaží reagovať svojou existenciou. Mnohí kresťania obhajujú svoje náboženstvo spôsobom, ktorý by bol platný iba keby malo človeku zabezpečiť pozemské šťastie. To však nie je jeho cieľ. Je to učenie o tom, *ako bojovať, prežiť alebo zomrieť na správnej strane obrovského konfliktu*, ktorý sa týka každého z nás. Predstava, že tento konflikt je iba výplod chorobnej náboženskej mysle, je súčasťou stratégie nepriateľa. Čím skôr to pochopíme, tým lepšie pre nás a našich blízkych.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/preco-byt-praktizujucim-katolikom-dnes/>